

Một số giải pháp hoàn thiện quản lý chi thường xuyên ngân sách nhà nước cho các trường trung học cơ sở trên địa bàn huyện Diễn Châu, tỉnh Nghệ An

Dương Hoàng Anh

Trường Đại học Thương mại

Phạm Thị Lan Anh

Trường THCS Diễn Hạnh, huyện Diễn Châu

Đầu tư cho giáo dục là đầu tư cho phát triển. Với ý nghĩa đó, Diễn Châu đã có sự đầu tư thích đáng dành cho ngành giáo dục của huyện, trong đó đầu tư cho giáo dục bậc trung học cơ sở (THCS) chiếm tỷ trọng khá lớn. Để sử dụng nguồn ngân sách nhà nước (NSNN) hiệu quả, cần thực thi các giải pháp quản lý từ các cơ quan quản lý và các trường THCS (là đối tượng sử dụng ngân sách). Bài viết nghiên cứu và chỉ ra những tồn tại trong quản lý chi thường xuyên NSNN cho các trường THCS trên địa bàn huyện Diễn Châu giai đoạn 2015-2020. Từ đó, đưa ra một số giải pháp hoàn thiện quản lý chi NSNN cho giáo dục THCS huyện Diễn Châu.

1. Mở đầu

Là địa phương có truyền thống hiếu học, Ủy ban nhân dân (UBND) huyện Diễn Châu từ lâu chú trọng công tác phát triển giáo dục đào tạo, nhất là triển khai các giải pháp để nâng cao hiệu quả sử dụng NSNN cho giáo dục địa phương. Tuy nhiên, thực tiễn quản lý chi thường xuyên NSNN cho giáo dục trên địa bàn huyện nói chung và cho các trường THCS trên địa bàn huyện nói riêng thời gian qua cũng cho thấy không ít bất cập, từ công tác lập và xây dựng dự toán, thực hiện dự toán cho đến các khâu quyết toán chi, thanh — kiểm tra. Điều này cũng đặt ra nhu cầu cần nâng cao hiệu quả công tác quản lý chi thường xuyên NSNN cho các trường THCS tại địa phương trong thời gian tới.

2. Thực trạng công tác quản lý chi thường xuyên NSNN cho các trường THCS trên địa bàn huyện Diễn Châu

Theo thống kê của Bộ phận kế hoạch, Phòng giáo dục & đào tạo (GD&ĐT) huyện, trong năm học 2020-2021, trên toàn huyện có 31 trường THCS trên tổng số 39 xã, thị trấn trong đó có 7 trường THCS liên xã. Đội ngũ giáo viên hiện là 1.200 người, 100% đạt chuẩn. Tỷ lệ trên chuẩn đạt 93,3%. Tỷ lệ huy động học sinh đến trường ngày một nâng lên, từ 16.760 học sinh (năm học 2016-2017) tăng lên 17.651 học sinh (năm học 2020-2021). Tỷ lệ huy động học sinh hoàn thành chương trình tiểu học vào THCS, đạt tỷ lệ hàng năm trên 99,8%. Tỷ lệ học sinh vào phổ thông từ 66 - 72 %.

Năm học 2020- 2021, toàn huyện có 31/31 trường có nhà cao tầng đáp ứng 100% tiêu chuẩn, với 453 phòng học, 88 phòng chức năng, 40 phòng chức năng cao tầng kiên cố và hiện đại.

Trong những năm qua, quản lý chi thường xuyên NSNN cho các trường THCS của huyện Diễn Châu được thực hiện tương đối tốt. Trong lập dự toán chi NSNN cho giáo dục THCS: Phòng Tài chính-Kế hoạch (TC-KH) huyện đã tuân thủ đầy đủ các tiêu chuẩn, định mức theo quy định. Việc xây dựng định mức chi cho giáo dục THCS dựa vào nhiệm vụ phát triển KT-XH của huyện. Cùng với đó là sự phối hợp chặt chẽ giữa các ngành, các cấp trong khâu lập kế hoạch, đáp ứng được nhu cầu thực tế của các trường và bảo đảm được sự cân đối chi ngân sách huyện. Nhìn chung tất cả các trường THCS trên địa bàn huyện Diễn Châu thụ hưởng ngân sách huyện đều chủ động trong khâu lập kế hoạch cho đơn vị mình dựa vào dự toán được giao. Do đó kế hoạch được lập sát đúng với yêu cầu, nhiệm vụ chi của từng trường, tạo điều kiện tốt cho việc chấp hành và thực hiện quyết toán sau này. Trong chấp hành dự toán: hầu hết tất cả các trường THCS trên địa bàn huyện đều chấp hành, thực hiện các khoản chi theo đúng hướng dẫn, quy định của quy tắc tài chính và theo như dự toán. Trong quyết toán chi NSNN: Sau ngày 31/12, các trường THCS trên địa bàn tiến hành khóa sổ và lập báo cáo quyết toán năm để gửi lên phòng TC-KH huyện. Thời gian các trường hoàn thành và nộp báo cáo quyết toán lên phòng TC-KH thường là trong tháng 1. Cùng với đó, Phòng GD&ĐT cử cán bộ

kế toán của phòng phối hợp với phòng TC-KH xét duyệt quyết toán cuối năm cho các trường. Sau khi đã thẩm tra, xét duyệt các báo cáo quyết toán của các đơn vị dự toán, Phòng TC-KH tiến hành tổng hợp báo cáo quyết toán NSNN trình UBND huyện Diên Châu, đồng thời cuối tháng 5 hoặc đầu tháng 6 trình HĐND huyện phê chuẩn. Thực tế, quy trình lập, gửi báo cáo tài chính được tuân thủ chặt chẽ, đúng nguyên tắc, trình tự xét duyệt theo Luật NSNN, đảm bảo xét duyệt đúng nội dung các khoản trong dự toán đã được phê duyệt. Trong công tác thanh tra, kiểm tra: Từ năm 2015 trở về trước, hàng năm thanh tra huyện tham mưu UBND huyện ban hành kế hoạch thanh tra từ 4 đến 7 đơn vị trường học, thành phần trong đoàn thanh tra có đại diện Phòng TC-KH và Phòng GD&ĐT. Tuy nhiên, từ năm 2016 đến nay, công tác thanh tra đã có những thay đổi về hình thức thanh tra, tổ chức thanh tra sang hình thức chuyên đề qua việc thành lập các đoàn thanh tra do UBND huyện phê duyệt song thành phần tham gia đoàn thanh tra chủ yếu là lấy từ nguồn giáo dục. Do đó, sự phối hợp để thực hiện công tác thanh tra, kiểm tra giữa các phòng: Phòng TC-KH, Phòng GD&ĐT Diên Châu, Phòng Thanh tra, còn gặp nhiều khó khăn.

Bảng 1. Tổng số chi NSNN cho sự nghiệp giáo dục huyện Diên Châu và tỷ trọng chi ngân sách cho giáo dục (triệu đồng), 2015-2019

Chi tiêu	Năm 2015		Năm 2016		Năm 2017		Năm 2018		Năm 2019	
	ĐT	TH	ĐT	TH	ĐT	TH	ĐT	TH	ĐT	TH
THCS	107.182	115.172	131.042	133.927	141.224	155.362	148.873	173.140	165.944	181.827
Tỷ trọng (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Chi thanh toán cá nhân	97,59	97,55	95,33	95,06	93,91	93,09	95,33	95,06	93,58	93,55
Chi hoạt động thường xuyên khác	2,41	2,45	4,67	4,94	6,02	6,91	4,67	4,94	6,42	6,45

Nguồn: Tổng hợp từ báo cáo hàng năm của Phòng tài chính - kế hoạch huyện Diên Châu

3. Tồn tại trong quản lý chi NSNN cho các trường THCS trên địa bàn huyện Diên Châu

Trong công tác lập dự toán chi NSNN: Nhiều trường THCS trên địa bàn huyện chưa thực sự coi trọng công tác lập dự toán chi NSNN. Khi xây dựng dự toán nhiều trường không căn cứ tình hình cụ thể của đơn vị để xác định nhu cầu chi cho năm kế hoạch mà chỉ đánh giá qua loa. Chủ yếu vẫn dựa vào kế hoạch năm trước để xây dựng cho năm kế hoạch; Công tác đánh giá tình hình thực hiện dự toán năm trước cũng không được các trường thực hiện một cách nghiêm túc nên chưa thấy được những hạn chế cần khắc phục cho khâu dự toán tiếp theo. Vì vậy, chất lượng dự toán các đơn vị trường THCS trên địa bàn huyện lập chưa cao; Trình độ đội ngũ kế toán của các trường THCS còn thấp nên chưa hiểu rõ được quy định, chính sách mới về lập dự toán nên dự toán các đơn vị lập chưa rõ ràng với quy định được đặt ra. Ngoài ra, trong lập dự toán, chưa tính hết ảnh hưởng của nhân tố thị trường, đặc biệt là tình hình giá cả nên không lường hết được những biến động xảy ra trong quá trình lập dự toán.

Trong thực hiện dự toán chi NSNN: Chi thanh toán cá nhân mặc dù chiếm tỷ trọng cao nhất so với tổng

chi thường xuyên cho giáo dục THCS, song vẫn chưa đáp ứng nhu cầu chi tiêu của cán bộ giáo viên; Khoản chi nghiệp vụ chuyên môn là quan trọng với việc nâng cao chất lượng giáo dục nhưng hiện nay mức chi còn thấp. Ở nhiều trường THCS đã được công nhận trường chuẩn quốc gia song chi cho việc trang bị các điều kiện giảng dạy nhỏ; Khoản chi khác đang quá cao và trong thời gian tới cần được giảm xuống để đảm bảo chi tiêu hiệu quả, tiết kiệm theo đúng chủ trương của Đảng và Nhà nước. Nguyên do là một số khoản chi chưa thật sự tiết kiệm, một số khoản chi không tuân theo tiêu chuẩn, định mức như: chi hội nghị, công tác phí, chi tiếp khách...

Trong công tác quyết toán chi NSNN: Công tác thẩm tra quyết toán của một vài trường còn chậm so với quy định. Hơn nữa, cán bộ thuộc cấp có thẩm quyền được phân công và chịu trách nhiệm tham gia thẩm tra quyết toán có hạn, cụ thể như: tại phòng TC-KH huyện chỉ phân công một cán bộ chuyên trách giáo dục quản lý 115 đơn vị trường học công lập. Vì vậy, công tác kiểm tra, xét duyệt quyết toán còn hình thức và chưa kiên quyết xử lý xuất toán đối với các khoản chi không đúng quy định; Việc xét duyệt báo cáo quyết toán chưa thật sự chuyên sâu, mới chỉ dừng lại ở việc xác định số liệu thu, chi trong năm của đơn vị. Chưa thực hiện nhiệm vụ phân tích, đánh giá số liệu quyết toán để rút ra những hạn chế về xây dựng định mức phân bổ và sử dụng ngân sách của các đơn vị; Báo cáo quyết toán của một số trường THCS chất lượng không cao. Việc thực hiện báo cáo chưa đảm bảo theo quy định về thời gian, hệ thống mẫu biểu chưa đầy đủ, đặc biệt là các báo cáo phân tích chi tiết các khoản chi khác (chi tiếp khách, mua sắm, bổ sung cơ sở vật chất). Hệ thống hồ sơ sổ sách và chứng từ kế toán một số đơn vị còn sơ sài, không đúng quy định. Ở nhiều đơn vị, số liệu phản ánh ở các sổ, báo cáo chưa thống nhất và không khớp nhau.

Trong công tác thanh tra, kiểm tra: Từ năm 2015 trở về trước, hàng năm thanh tra huyện tham mưu UBND huyện ban hành kế hoạch thanh tra từ 4 đến 7 đơn vị trường học. Thành phần trong đoàn thanh tra có đại diện Phòng TC-KH và Phòng GD&ĐT. Tuy nhiên, từ năm 2016 đến nay, công tác thanh tra có thay đổi, chuyển sang hình thức chuyên đề qua việc thành lập các đoàn thanh tra do UBND huyện phê duyệt với thành phần của đoàn thanh tra chủ yếu lấy từ nguồn giáo dục. Do đó, sự phối hợp để thực hiện công tác thanh tra, kiểm tra giữa các phòng: Phòng TC-KH, Phòng GD&ĐT Diên Châu, Phòng Thanh tra còn gặp nhiều khó khăn. Đối với công tác kiểm tra, giám sát hoạt động quản lý sử dụng kinh phí thường xuyên ở các trường THCS huyện Diên Châu làm chưa tốt. Thực tế, chủ yếu chỉ dừng lại ở việc thẩm định quyết toán cho các nhà trường.

4. Một số giải pháp hoàn thiện quản lý chi thường xuyên NSNN cho các trường THCS trên địa bàn huyện Diễn Châu, tỉnh Nghệ An đến năm 2025 và những năm tiếp theo

Hoàn thiện công tác lập dự toán: Các cơ quan, đơn vị đều phải có trách nhiệm thực hiện nghiêm túc theo những yêu cầu và lịch trình, cũng như việc xác lập yêu cầu, quy trình và lịch trình lập, duyệt, phân bổ NSNN ở các cơ quan, đơn vị do UBND huyện ban hành; Đầu tư thời gian cho khâu chuẩn bị lập dự toán ngân sách nhằm tạo điều kiện cho cơ quan, đơn vị sử dụng ngân sách rà soát, kiểm tra số liệu được chính xác và đảm bảo đầy đủ các nội dung thu- chi theo quy định; Xây dựng dự toán chi NSNN cho các trường THCS phải được căn cứ vào số liệu từ cơ sở lập lên cũng như trên cơ sở phân tích, đánh giá hiệu quả của việc sử dụng NSNN thông qua các nội dung chi hàng năm tại các cơ sở. Tất cả các khoản chi NSNN đều phải được xác định một cách chi tiết trước, trong dự toán và đúng với chế độ, đảm bảo định mức cũng như tiêu chuẩn của Nhà nước; Các đơn vị khi xây dựng dự toán NSNN phải dựa trên cơ sở chức năng, nhiệm vụ, và các chi phí cần thiết để thực hiện tốt công việc được giao...

Hoàn thiện công tác chấp hành dự toán: Việc chấp hành quy định chi NSNN cho các trường THCS trên địa bàn huyện Diễn Châu cần thực hiện đổi mới cơ cấu chi theo 4 nhóm mục của chi thường xuyên. Trước mắt, dành nguồn kinh phí đáp ứng đủ mức chi cho con người nhằm đảm bảo điều kiện tái tạo sức lao động của cán bộ, giáo viên. Đồng thời, các đơn vị và cơ sở giáo dục trên địa bàn huyện có kế hoạch rà soát, sắp xếp lại đội ngũ giáo viên hiện có, và tinh giản biên chế những giáo viên không đủ điều kiện giảng dạy, tuyển mới giáo viên phù hợp với nhu cầu giảng dạy thực tế tại nhà trường, tránh hiện tượng tuyển dụng không phù hợp với nhu cầu. Ngoài ra, đối với việc mua sắm thiết bị phục vụ cho hoạt động dạy học, phải dựa trên nhu cầu cần thiết và dự toán cụ thể để đảm bảo cho chất lượng sử dụng tại các trường. Cần giám sát tỷ trọng các khoản chi quản lý hành chính và kiểm soát chặt chẽ các khoản chi hội nghị, tiếp khách nhằm đạt được mục đích tiết kiệm chi và chống lãng phí nguồn NSNN. Đối với cơ quan tài chính, phải chủ động về nguồn kinh phí, chủ động phối hợp với KBNN thực hiện tốt việc kiểm tra, giám sát các khoản chi đảm bảo chi đúng chính sách và chế độ, trên cơ sở dự toán được cấp có thẩm quyền duyệt. Thực hiện việc cấp phát theo hình thức rút nguồn ngân sách trong tài khoản dự toán tại KBNN. Cần chú trọng phối kết hợp giữa các cơ quan chức năng và đơn vị thụ hưởng ngân sách theo hướng hoàn chỉnh chương trình phân mềm tin học quản lý ngân sách dùng cho cơ quan tài chính để cập nhật, khai thác dữ liệu từ cơ quan KBNN. Các cơ quan TC-KH và KBNN sắp xếp thời gian thẩm định và xét duyệt hợp lý để các đơn vị chủ động trong trường hợp phải điều chỉnh phân bổ dự toán theo 4

nhóm mục chi. Đối với các đơn vị sử dụng NSNN, cần phải làm đầy đủ thủ tục thanh toán, đảm bảo tính pháp lý và nguyên tắc tài chính trước khi gửi KBNN duyệt chi.

Hoàn thiện công tác quyết toán chi: Lập báo cáo quyết toán NSNN phải tuân thủ nguyên tắc quyết toán từ dưới cấp dưới lên cấp trên và làm tốt việc phân cấp quản lý. Khi thực hiện báo cáo quyết toán phải thống nhất tên gọi, nội dung, phương pháp tính, cũng như các chỉ tiêu trong biểu quyết toán phải đảm bảo phù hợp trong cả quá trình lập và chấp hành. Việc quyết toán ngân sách phải theo đúng mục lục ngân sách. Cần xác định thẩm quyền trách nhiệm xét duyệt quyết toán của cơ quan tài chính, trách nhiệm của thủ trưởng đơn vị. Trong quyết toán phải phản ánh số thực chi tại đơn vị tương ứng với dự toán ngân sách đã giao đầu năm, số quyết toán không phải là số dự toán được duyệt. Báo cáo quyết toán theo mục lục NSNN thông qua đối chiếu giữa đơn vị sử dụng ngân sách với KBNN và giữa cơ quan Tài chính với KBNN đồng cấp phải được đối chiếu chi tiết đến từng mục và tiểu mục. Đối với cơ quan tài chính, cần thực hiện kiên quyết xuất toán các khoản chi sai chế độ, tiêu chuẩn và không đúng định mức quy định. Thu hồi và giảm chi NSNN đối với các khoản chi sai chế độ. Đặc biệt, khắc phục tình trạng cơ quan tài chính phát hiện sai phạm nhưng xử lý không dứt điểm, kéo dài thời gian duyệt y quyết toán cho các đơn vị.

Hoàn thiện công tác kiểm tra và giám sát: Tăng cường công tác kiểm tra, giám sát, thanh tra tài chính đối với các trường THCS trên địa bàn huyện Diễn Châu; Nâng cao chất lượng công tác kiểm soát chi qua KBNN; Xây dựng kế hoạch kiểm tra nội bộ ngay từ đầu năm. Tăng cường công tác phối hợp giữa các cơ quan chuyên môn cấp huyện: GD&ĐT- Tài chính — Kế hoạch- Thanh tra — KBNN. Xây dựng cơ chế phân định trách nhiệm, quyền hạn của các cơ quan KBNN, tài chính và đơn vị thụ hưởng ngân sách trong sử dụng NSNN cũng như trong quy trình kiểm soát./.

Tài liệu tham khảo

Báo cáo quyết toán chi ngân sách huyện các năm từ 2015 đến 2019, huyện Diễn Châu.

Các Quyết định quy định về phân công, phân cấp và quản lý điều hành ngân sách từ năm 2010 đến năm 2015, Nghệ An.

Các Quyết định quy định về phân công, phân cấp và quản lý thu chi ngân sách từ năm 2020, huyện Diễn Châu.

Quyết định số 06/2013/QĐ-UBND.VX ngày 16/01/2013 của UBND tỉnh Nghệ An